

Resumé

Idræt, motion, leg, bevægeglæde, sundhed og socialt samvær skal gennemsyre hele Bellahøj Skoles liv.

I august 2007 åbnede Bellahøj Skole dørene med endnu et navn: "Københavns Idrætsskole". Det var starten på en ny skoleprofil og en ny udvikling for Bellahøj Skole. Det var ligeledes starten på *mit blik* på folkeskolen og på idrætsskolen som koncept. Bellahøj Skole og udviklingen fra 2007 til 2010 danner casestudie og empiri for denne afhandling.

'Idrætsskole' er indenfor få år blevet et populært initiativ¹, og implementeres i øjeblikket flere steder rundt omkring i landet². Der eksisterer forskellige koncepter med forskellige institutioner og organisationer bag³. De udvikles dels til at kunne indpasses i den lokale skolekultur og kommune, og dels til at overholde folkeskoleloven⁴. Idrætsskolen tiltrækker politisk interesse både lokalt og nationalt, og der er dermed også forøget opmærksomhed på folkeskolens idrætsundervisning, som i mange sammenhænge har været fraværende (Koch et al. 2004: 37-50). Men idrætsskolebegrebet dækker over flere koncepter og modeller, og overordnet findes der tre temaer, der på nuværende tidspunkt er i spil under begrebet 'Idrætsskole'.

- Oprettelse af særlige idrætsklasser, bestående af børn med særligt *idrætstalent*.
- *En sund profil* hvor der lægges vægt på frikvarterets aktiviteter, ude arealer samt kost og skolemad. Eleverne får op til seks idrætstimer eller idrætsaktivitetstimer per uge.
- *En faglig bevægelses profil* hvor idræts- og fysisk aktivitet indgår i alle fag samt frikvarterer med videre. Eleverne får op til seks idrætstimer per uge.

Jeg mener derfor, at der overordnet kan tales om henholdsvis et talentudviklingsprojekt, et sundhedsprojekt eller et pædagogisk dannelsesprojekt.

Nærværende afhandling analyserer implementeringen af Københavns Idrætsskole på Bellahøj Skole, samt vurderer konsekvenserne i forhold til de involverede aktører: Københavns Kommune, Bellahøj

¹ På Bellahøj Skole har der de seneste år været ca. 100 ansøgere til en klasse, dvs. 27 pladser. Team Danmark statistikker over øvrige idrætsskolars ansøgertal findes på http://www.elitekommuner.teamdanmark.dk/~media/Baseline_site/Dokumenter/status%20idrætsskoler%20sammenlign%2009-10.ashx (downloaded d. 24/1-11)

² Idrætsskoler eksisterer primær som en del af Team Danmarks Elitekommune koncept, men er ligeledes implementeret i kommuner der ikke er elitekommune. I 2010-2011 forventes der i alt 38 idrætsskoler på landsplan (Idrætsskoler, 25. august 2010, Team Danmark). http://www.elitekommuner.teamdanmark.dk/~media/Baseline_site/Dokumenter/Idrætsskoler%202008-2011.ashx

³ Team Danmark har udviklet eget Idrætsskolekoncept som de ønsker implementeret i de nye Elitekommuner.

⁴ I maj 2010 blev det vurderet ulovligt at optage elever til idrætsklasserne efter optagelseskrav. Undervisningsministeren har indtil nu givet dispensationer til idrætsskolerne. Per 23/2-11 afventer Bellahøj Skole stadig svar på dispensationsansøgningen for skoleåret 2011-2012.

Skole og idrætten repræsenteret ved de frivillige idrætsforeninger og idrættens organisationer (Danmarks Idræts-Forbund og Team Danmark). Afhandlingen skal afdække målsætninger og udfordringer for de primære aktører i de enkelte felter, og analysere muligheder og perspektiver samt vurdere idrætsskolekoncepter og implementeringsstrategier.

'Idrætsskolen' er et nyt område hvor tre forskellige hovedaktører mødes, henholdsvis kommune, skole og idrætten. De har hver deres kultur og det forventes derfor også at de har hver deres udgangspunkt, målsætninger og forventninger til idrætsskolen. Hver har de således særlige problemstillinger inden for eget område, uden viden om påvirkninger og konsekvenser der opstår i samspil med de øvrige aktører og deres problemstillinger. Idrætsskolen befinder sig således i en situation, hvor magtrelationer, ressourcer og diskurser forhandles. Med udgangspunkt i idrætsskolen på Bellahøj Skole som case, søger afhandlingen svar på følgende problemformulering:

- Hvilken betydning har idrætsskolen for Bellahøj Skole, for Københavns Kommunes skolevæsen og for idrætten?
- Hvilke koncepter og implementeringsstrategier benyttes, og hvilke konsekvenser har det?

Der er tale om en empirisk funderet afhandling placeret i en teoretisk ramme. Blikket rettes mod Bellahøj Skole som case, der er i fokus gennem hele afhandlingen.

Historien om Bellahøj Skole – kort fortalt

Bellahøj Skole er en skole med en lang historie. Skolen blev bygget i 1935/1937 og indviet i februar 1937. Geografisk er skolen placeret med Degnemosen som er et grønt rekreativt område på den ene side og Bellahøjhusene, som kan betegnes som almennyttigt boligbyggeri, på den anden side. Skoledistriktet omfatter i dag både Bellahøjhusene og et udsnit af villakvarteret omkring Degnemosen og Brønshøjparken. Bellahøj Skole har i løbet af en årrække haft en negativ udvikling i elevtallene, for i skoleåret 2006-2007 at have det laveste elevtal i skolens nyere historie. Årsagerne til dette kan være mange, men konkret tilskrives det en svigtende indskrivning i børnehaveklaserne, samtidig med at elever løbende har meldt sig ud på de øvrige klassetrin. En del af årsagen skal ifølge skolelederen findes i en stigende tosprogsprocent, hvilket har betydet, at mange af de etnisk danske børn fra skolens distrikt har meldt sig ud. Allerede i skoleåret 2004 var man opmærksom på den negative udvikling, hvorfor ledelse og skolebestyrelse diskuterede mulige tiltag til løsningerne. Københavns Kommunes *Redegørelse vedrørende idrætsskoleprojekt* (Bilag 3, side 11-23), der blev sendt i høring til alle skoler i kommunen, blev derfor diskuteret som en mulig nyskabelse, og dermed også en mulig løsning på skolens problemer. Forvaltningens målsætning med idrætsskolen og de efterfølgende

profilskoler, var udover at skabe det der i det skoleforliget kaldtes *Flagskibe – initiativer for de fagligt velfungerende elever*, at etablere og udvikle et ressourcecenter, der gennem videndeling er medvirkende til at løfte undervisningen på andre skoler i København. Det var dog ikke alle i lærerkollegiet der var tilhængere af oplægget til idrætsskolen. Især var man skeptiske i forhold til idrætslinjen, der var forbeholdt idrætstalenter, hvor man imødeså et brud med enhedsskolen. Man imødeså ligeledes en konflikt, mellem den eksisterende gruppe af elever og de elever man forventede ville søge idrætsklasserne, i kraft af forskelle i ressourcer og dermed kapital og habitus.

Selve ansøgningsprocessen om idrætsskolen blev problematisk, idet en større gruppe lærere følte sig overhørt i diskussionerne og udarbejdelsen af ansøgningen og dermed høringsvaret til Københavns Kommune. Samtidig arbejdede man på skolen inden for nogle korte tidsfrister fra man modtog høringen fra kommunen til man skulle indsende høringsvaret. Konsekvenserne af de korte tidsfrister får tillagt væsentlig betydning, og hele forløbet skabte en skarp konflikt i lærerværelset, som betød ubehagelig stemning, dårlig eller mangelfuld kommunikation samt samarbejdsvanskeligheder.

Design, metode og teoretisk ramme

Afhandlingen tager afsæt i en formativ evalueringsproces af idrætsskoleprojektet på Bellahøj Skole som samlet danner den empiriske case for afhandlingen. Designet af undersøgelsen af idrætsskoleprojektet, er udviklet med udgangspunkt i de konkrete forhold omkring skolen og projektets fremskredenhed på daværende tidspunkt. Projektplanen og beslutningen om at tilknytte en evaluator var bestemt af opdragsgiver i dette tilfælde Københavns Kommune, specifikt bestemt af Børn og Ungdomsforvaltningen. Designet er således konkret udarbejdet og forelagt opdragsgiver, og ved efterfølgende diskussioner bearbejdet i forhold til konkrete ønsker og ikke mindst mulighederne i praksis, inden for den opsatte ressourcemæssige ramme. Designet er skitseret nedenfor, og udtryk for forventningerne til evalueringsprocessens forløb.

Der blev i projektets 1. fase (august 2007- medio 2008) udarbejdet en teoretisk og praktisk/handlingsorienteret forståelsesramme for projektet. Første fase indeholdt som hovedaktiviteter: afklaring af evalueringens hovedformål og betingelser, indsamling af undervisnings- og lektionsplaner, aktør analyse, konstruktion af spørgeskemaer og interviewguides samt dataindsamling og analyse. Fasen blev afsluttet med udarbejdelse af Statusrapport 2007-2008 (Pedersen 2008).

I 2. fase (august 2008 - medio 2009) blev en midtvejsevaluering baseret på ændringer og nye tiltag siden opstarten af projektet, undervisnings- og lektionsplaner, aktøranalyse, interviews,

spørgeskemaer og observationer. Fasen blev afsluttet med udarbejdelse af Statusrapport 2008-2009 (Pedersen 2009).

I 3. fase (august 2009 – medio 2010) blev sidste interviewrunde, spørgeskemaer og observationer gennemført. Den endelige evalueringsrapport (Bilag 1) indeholder en opsamling af de tidligere rapporter inklusiv komparative data fra tredje og sidste år, samt en bredere analyse af Bellahøj Skole som idrætsskole, inklusiv problemstillinger, fortsatte udviklingsområder og perspektiver på idrætsskoler som profilskoler. Evalueringen tog dermed også udgangspunkt i de konkrete dokumenter der var udarbejdet af forvaltningen og skolen som var udtrykt i en projektplan (Bilag 1, side 86) og skolens egen ansøgning (Bilag 2, side 2-10).

Det har stået skolen frit for at prioritere målene, og man har således kunnet udvikle konceptet for Bellahøj Skoles idrætsskole undervejs i implementeringsperioden. Ligeledes har man fra forvaltningen side understreget, at idrætsskolen var et udviklingsprojekt, hvilket yderligere skabte mulighed og frihed til at ændre planerne undervejs, som implementeringen tog form.

Afhandlingens teoretiske ramme har jeg valgt separat fra diskussionerne om designet, men med udgangspunkt i mit valg af den formative tilgang til evaluering. Den teoretiske ramme koncentrerer om evalueringsforskning, sociologen Pierre Bourdieus værktøjer felt, kapital og habitus, samt sociologen Norbert Elias' teori om interdependens og figurationer. Det teoretiske udgangspunkt medvirker dermed til dels at indplacere den formative evaluering, anvendt i undersøgelsen som evalueringsmetode, og dels således at undersøgelsens fund kunne indgå i en processociologisk teoriramme.

Konklusion

Idrætsskolen har entydigt betydet at Bellahøj Skole, fra at være lukningstruet, nu har en fuldt udviklet tresporet indskoling, fuldt elevtal på idrætslinjen i udskolingen, og som konsekvens langsomt får de øvrige klassetrin fyldt op, i kraft af den positive udvikling der hvert år bevæger sig op igennem årgangene. Skolens profilering er blevet tydelig gennem flere forskellige initiativer herunder renovering, oprettelse af den første idrætsskole i København og besøg hos de omkringliggende børnehaver hvor fokus var på at fortælle om idrætsskolen samt skoleparathed. Yderligere har profileringen fået styrke ved at være en del af den generelle offentlige debat om folkeskolen, om elitekommuner og dermed om idrætsskoler generelt.

Idræt som skolefag har gennem projektet fået en betydelig timeforøgelse på Bellahøj Skole, hvilket har givet idrætsfaget styrke og tyngde, ikke mindst i kraft af de øgede antal lærere der

underviser i idræt. Faget har ligeledes, især på mellemtrin og i udskoling, bevæget sig fra primært at være et aktivitetsbaseret fag til at være et læringsbaseret fag.

Idrætsskolen har medvirket til at sætte skoledagsorden i forbindelse med skoler med særlige profiler, den har medvirket til at sætte fokus på det københavnske skolevæsen, og dermed ligeledes illustreret en løsning i forhold til at skabe en lokal skole der er blevet attraktiv for alle, og som dermed anviser en løsning forskellig fra for eksempel Københavnermodellen⁵, Århus modellen⁶ eller andre kvotebaserede løsninger i forbindelse med de sprogligt svage børn.

Idrætsskolen som begreb og institution har betydet øget fokus på idrætten i København, og det hilses velkomment af både idrætsforeninger og organisationer. Udviklingen af idrætstalenter til eliteudøvere er en længerevarende proces, og dette kan derfor ikke indfanges i en treårig projektperiode, og de idrætsorganisationer der formelt agerer omkring idrætsskolen, må således være afventende i forhold til deres målopfyldelse.

I Københavns Kommune valgte man at gennemføre egen projekteringsperiode hvor man undersøgte muligheder og diskuterede hvad en idrætsskole skulle være i København uden direkte at tage udgangspunkt i konceptbeskrivelsen fra Team Danmark og Danmarks Idræts-Forbund. Ud fra denne proces blev rammerne for Københavns Idrætsskole på Bellahøj Skole skabt. Netop disse figurationer har været medvirkende til at fastholde idrætsskolen på Bellahøj Skole i et skoleudviklingsperspektiv, og ikke, som det muligvis er sket på andre skoler, i et idrætsudviklingsperspektiv.

Implementeringsstrategien på Bellahøj Skole var at implementere idrætsskolen over tre år i henholdsvis indskoling, mellemtrin og udskoling. Skolen var dog ikke organiseret efter denne model, og det var derfor genstand for diskussion og forvirring blandt lærerne. Implementeringsstrategien og skolens organisering skabte således ingen synergi, som man muligvis kunne have opnået. Et andet niveau i implementeringsstrategien eksisterer på et forvaltningsmæssigt niveau, med henblik på at opnå forvaltningens målsætning omkring Bellahøj Skole som ressourcecenter for de øvrige skoler. Skolen er selv ansvarlig for processen omkring videndeling og organiseringen som ressourcecenter. Dette er væsentligt i forbindelse med denne case, men ligeledes med henblik på, at forvaltningen har valgt at fortsætte udviklingen med specifikke profiler for forskellige folkeskoler, med det udgangspunkt og den forventning at samme forpligtigelse pålægges profilskoler i Københavns Kommune generelt. Man bør, ud fra et relationelt teoretisk perspektiv, være opmærksom på at

⁵ *Københavnermodellen for Integration* skaber en bedre fordeling af et- og tosprogede børn i de københavnske folkeskoler. ved at tilbyde tosprogede elever plads på en skole med mange etsprogede elever, og ved at gøre skoler med mange tosprogede elever mere attraktive for etnisk danske forældre og børn.

⁶ Århus Kommune henviser skolebegyndere med dansk som andetsprog til andre skoler end deres lokale folkeskole. Fordelingen sker på baggrund af Folkeskoleloven og en beslutning i Århus Byråd om, at der på en årgang højst må være 20 procent elever med behov for støtte til at lære dansk på hver skole.

idrætsskolen i København ikke skabes af Bellahøj Skole alene, men kun i samspillet mellem aktører og relationer til omverden.